

Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ
ТИЖНЕВИК
TYGODNIK
UKRAIŃSKI
UKRAINIAN
WEEKLY

Рік Lxviii № 41 (3452) Варшава, 15 жовтня 2023 року, Ціна / Cena 5 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото Нацполіції України

«Однією ракетою поховали все село». с. 6

Волонтери з Мокрого: їх мало, але вони можуть багато. с. 2

«Пішемо по-своєму». с. 12

ISSN 027-8254

9 770027 825238

Павло ЛОЗА

Фото з архіву Петра Сиви

Волонтери з Мокрого: їх мало, але вони можуть багато

«Нарешті остаточний результат збору коштів на сітки. Саме сьогодні я забрав посилку, яка наступного тижня поїде до Львова, де волонтери плестимуть маскувальні сітки. 100х100 метрів. Вийде приблизно 24 великі сітки. Ще раз дякуємо всім жертводавцям, бо без вас це було б неможливо!» – це пост у фейсбуці Петра Сиви з Мокрого, написаний у середині вересня. Українець разом із друзями вже понад рік підтримує українських воїнів.

– 24 лютого 2022 року. Як і багато моїх друзів, я завжди буду пам'ятати цю дату, – згадує початок повномасштабної війни Петро. – Того дня всі на роботі слухали по радіо інформацію з України. Мені хотілося плакати, особливо коли казали: «На жаль, Україні – кінець».

– Мені здається, що в тих із Польщі, хто переживає за Україну, тоді було якесь підсвідоме почуття провини. Особливо українців із Польщі. Що люди там захищаються, гинуть, а ми сидимо в безпечному місці. Можливо, звідси – потреба допомогти, – ретроспективно аналізує минулий рік житель Мокрого.

Від часів навчання в Любліні Петро Сова підтримує зв'язок із колегами Іриною та Василем Кметями зі Львова, які у 2022 році створили осередок допомоги армії та переселенцям «Львів Опір». Саме з ними торік мокряни розпочали співпрацю, яка триває й досі.

– На початку були збірки одягу та їжі. І коли влітку вже було зрозуміло, що війна закінчиться нескоро, я почав

Петро Сова та Андрій Угрин зі Львова

думати, що буде восени й узимку. Почав шукати, що, окрім їжі та одягу, може допомогти бійцям пережити мороз. Побачив окопні свічки в інтернеті, подумав, що варто спробувати зробити їх самому, щоб я міг запакувати хоча б одну машину й відправити її, – каже Петро. – Я не пишу пости у фейсбуці. Це мені завжди давало комфорт. Але в такі моменти, як війна, твоя зона комфорту не важлива. Я розмістив на своєму профілі інформацію про збір коштів на матеріали для виготовлення свічок.

Спочатку не було помітної реакції. Тоді долучилися друзі Петра Сиви й почали поширювати інформацію про ініціативу. За зібрані кошти купили віск. Банки взяли з ресторану, а картон – в однієї з компаній.

Мирослав Фаль

– У мене в підвалі утворилася мініфабрика. Я зустрічався після роботи з колегами – Мирославом Фальом із Мокрого, Богданом Должицьким із Команчі та іншими. У вихідні та після роботи в будні дні ми робили свічки, – каже Петро.

Як він зазначає, такі ініціативи є моментами, які

показують, на кого можна покластися.

– Ми зробили стільки свічок, що першу партію довелося везти двома автомобілями. Нам допомогла Маріанна Яра із Сянока. Пізніше інформація про те, що ми робимо, покотилася як сніжна куля, і більше осіб допомагало в різний спосіб. За зиму ми передали ще кілька партій в Україну – загалом понад тисячу свічок, – додає житель села Мокре, яке нараховує близько чотириста жителів.

Він наголошує, що найкращі свічки – це ті, де картонні клаптики розташовано хрест-навхрест, а не у формі равлика.

– Вони просто повністю вигорають. Найбільше солдати хвалять великі свічки, зроблені в банках місткістю кілька літрів, бо їх вистачить, щоб бійці протрималися цілу ніч. Вони працюють як піч, – каже Петро Сова тим, хто хоче почати виготовляти окопні свічки.

Поїхавши до Львова, волонтери з Мокрого отримали від друзів із «Львів Опір» інформацію про те, чим займається організація та які зараз потреби на фронті. Так недовзі почали виробляти й сітки.

Жінки з Мокрого під час плетіння сітки

– Звичайно, можна купити готову маскувальну сітку. Але військові кажуть, що зроблені своїми руками набагато краще маскують. Кожного разу купуємо цілий рулон сітки, з якої можна зробити понад двадцять менших сіток для прикриття окопів чи військової техніки, – додає українець.

Також мокряни зібрали гроші на автомобіль, ходячи по домівках.

– Зазвичай я б ніколи не пішов до когось додому просити грошей. Але в такій ситуації, як сьогодні, потрібно відкласти свою гордість, – каже Петро.

Після вдалого збору знайшли потрібне авто. З пошук та техоглядом машини допомагав один із місцевих українців Юрій Мельник, який працює механіком.

– Інколи не віриш, що вийде. Але якщо ви робите щось із відданістю, прозора й насамперед не на самоті – це завжди успіх, – зауважує мокрянин.

– Мені всі кажуть, що я організував допомогу. Але правда в тому, що я вигадав ідеї. Те, що допомога йде хлопцям на фронт, – це не моя заслуга. Бо це спільні

Богдан Должицький та Петро Сова

акції жителів Мокрого, друзів із Команчі та інших сіл, – наголошує Петро Сова.

Його колега Мирослав Фаль додає, що треба користуватися нагодами та розповідати про збірки.

– Зустрічаючись з друзями на різних заходах, варто просити про допомогу. Під час цьогорічної Лемківської ватри в Ждині я зустрів кількох друзів, яких бачу, можливо, раз на рік. Це був час поговорити не тільки про особисте життя. Я розповів про те, яку допомогу ми організовуємо і на що зараз збираємо гроші. Треба просити підтримки, а не соромитися, – каже представник української громади з Мокрого.

– Я радий, що нам не доводиться покладатися лише на кількох людей. Бо коли щось потрібно, допомагають учасники місцевих гуртів – «Ослав'яни», «Сьпіванка», а також жінки з Гуртка сільських господинь, особливо коли йдеться про плетіння сіток, – зазначає Мирослав.

Треба було знайти відповідне місце, адже вдома сплести сітку 10 на 10 метрів було б неможливо. На допомогу прийшов сільський голова Кшиштоф Василик, який погодився надати залу пожежної частини.

Зараз мокряни змінили спосіб роботи. Вони збирають гроші, купують великі рулони сітки та відправляють до Львова. Там, на місці, сітки плетуть волонтери організації «Львів Опір».

– Волонтери зі Львова мають великий досвід плетіння. Тому краще, щоб ми збирали гроші, купували сітки й передавали. Волонтери у Львові плетуть цілий день. Ми в Мокрому можемо зустрітися тільки після роботи. Тож колеги зі Львова роблять це швидше за нас. І кожна година, кожен день для воїнів має значення, – каже Мирослав Фаль і стверджує, що сітки рятують життя військових, бо приховують їх від ворога.

– Можливо, комусь це звучить безглуздо, але ще свічки рятують життя. Вони дають світло, тепло й захищають від морозу. Крім того, борець може висушити одяг або розігріти їжу, – додає українець. Проте, як стверджує сумно, за півтора року війни жителі Польщі мають менше енергії для допомоги.

– Напевно, існує багато факторів, чому це так. Я думаю: це також результат того, що люди бачать – попри їхні великі зусилля немає жодної перспективи швидкого завершення цієї війни. Але ми не можемо зупинятися, – наголошує Мирослав Фаль.

Волонтери з Мокрого, закупивши у вересні та відправивши до Львова сітку для плетіння, тепер планують повернутися до виробництва окопних свічок.

– Атакуючи Україну, росіяни підготували тисячі чорних мішків. Тепер ми знаємо, що їх не брали для транспортування тіл своїх солдатів. У росіян були списки з іменами українців, яких потрібно було знищити. Це мало бути винищенням мешканців України, ліквідацією нації. Сталінські методи – в ХХІ столітті. Тепер ми знаємо: те, що вони планували, не відбудеться. Проте війна триває, і тому ми повинні продовжувати допомагати Україні, – переконує Петро Сова. ●

«Ярмарок Фест» – 2023

У Гданську відбудеться наймасштабніша українська молодіжна музично-театральна подія 2023 року. Ідеться про Молодіжний ярмарок «JarmaRock FEST», який цього року буде проведено в 47-й раз. Організатори вже заохочують зарезервувати в календарі дату 17–18 листопада та приїхати до Гданська.

«Зірки з України та Польщі! Гарячі ритми, емоції, дружня атмосфера, несподіванки!» – запрошують організатори події.

«JarmaRock FEST» традиційно відбудеться в клубі B90. Квитки з'являться у продажу незабаром. Також невдовзі буде опубліковано детальну програму цього річного фестивалю на сайті (jarmarock-fest.com) та на фейсбук-сторінці (JarmaRock FEST).

Конкурс «Перший на допомогу»

Польський національний інститут свободи запрошує взяти участь у конкурсі First to help / «Перший на допомогу». Його метою є збереження та поширення історій про людей, які допомагали біженцям з України від перших днів повномасштабної війни.

«Ефективна допомога постраждалим від повномасштабної російської агресії проти України була б неможливою без залучення десятків тисяч людей, які діяли на вокзалах, кордонах, пунктах допомоги біженцям та інших місцях у всій Польщі», – пишуть організатори на сайті конкурсу.

Метою конкурсу є вшанування людей та популяризація історій, що демонструють виняткове залучення польського суспільства для допомоги Україні й українським біженцям. Організатори хочуть відзначити тих, хто не тільки допомагав, але створював і надалі створює тривалі культурні контакти між поляками та українцями.

Конкурс адресовано до всіх, незалежно від віку, хто бажає представити свою участь або участь інших у допомозі біженцям з України. У конкурсі можуть брати участь, зокрема, волонтери, журналісти, фотографи, режисери та інші особи, котрі документували залучення людей у допомогу біженцям, а також медичні працівники, пожежники, поліцейські, військові, волонтери, працівники органів державної влади та місцевого самоврядування, представники бізнесу, які надавали допомогу Україні та українцям.

Учасники мають надіслати текст, фото або відеоматеріал.

Оцінка учасників відбуватиметься в трьох категоріях. Перша – це тексти-історії людини чи групи людей, які допомагали біженцям з України. Текст потрібно написати від першої чи третьої особи. Друга категорія – фотографії, на яких представлено роботу осіб чи організацій, залучених до допомоги. Учасник може відправити до восьми фотографій. Третя – це відеозаписи, що розповідають про діяльність, скеровану на підтримку біженців з України. Заявку можна подавати індивідуально або колективно.

Заявки на участь у конкурсі приймають до 31 жовтня 2023 року. Для подачі заявки потрібно заповнити онлайн-форму на сайті конкурсу. Результати будуть оголошені до кінця осені 2023 року.

У кожній із трьох категорій організатори виберуть переможців, котрі отримають нагороду розміром 10 тисяч злотих та статуетку. Окремі учасники одержать почесні відзнаки та дипломи – їхню кількість окремо визначить конкурсна комісія.

Конкурс «Перший на допомогу» було створено з ініціативи польського міністра культури і національної спадщини. За реалізацію конкурсу відповідає Польський національний інститут свободи – Центр розвитку громадянського суспільства.

Більше інформації на сайті конкурсу firsttohelp.pl.

Новий потяг Рава-Руська – Варшава

Укрзалізниця в своєму телеграм-каналі повідомила, що запускає залізничне сполучення між Равою-Руською та Варшавою. До пункту пропуску на українсько-польському кордоні можна буде доїхати потягом із Коломиї, який їде через Львів та сім інших станцій. У Раві-Руській відбудеться узгоджена пересадка на потяг до Варшави, який їде через Люблін. Перший рейс відбудеться 15 жовтня в обох напрямках. Квитки на потяг до і з Варшави можна придбати тільки в мобільному додатку Укрзалізниці.

Фотовиставка про українських військових у Перемишлі

Діячі ОУП у Перемишлі запрошують відвідати фотовиставку на міській площі Ринок. На виставці представлено фотографії українських військових, які проходять реабілітацію в Національному реабілітаційному центрі «Unbroken» у Львові.

«Unbroken означає незламні, непереможні. За оцінками, близько 100 тисяч українських військових і цивільних осіб потребуватиме протезування. Це ціна війни та стійкості держави, яка бореться не лише за виживання, але насамперед за гідність і свободу – свою та решти Європи», – наголошують діячі Об'єднання.

Автори фотографій – Беата Єндрух, Яцек Швіц (також ініціатор виставки). Партнером виставки виступає Об'єднання українців у Польщі, відділ у Перемишлі.

Фото з фейсбук-сторінки Народного дому

Новий номер часопису Підляшшя «Над Бугом і Нарвою»

З'явився 4-й номер українського часопису Підляшшя «Над Бугом і Нарвою». У ньому запропоновано авторську статтю головного редактора Юрія Гаврилюка про події в підляських містах та гмінах, а також звіт про роботу журі Підляського літературного конкурсу «Пішемо по-своєму». Цьому конкурсу також присвячено статтю Єви Почтар.

У часописі прочитаємо інтерв'ю «І показати тоє, што маю, і штось заняті» з Миколаєм Яновським – підляським художником, роботи якого зображають повсякденне життя регіону. Багато картин автор присвячує природі.

Представлено також інтерв'ю з Євгенією Гаврилюк, яка розповідає про збереження підляської говірки серед молодого покоління.

Цей номер містить продовження циклу Юрія Гаврилюка про православну парафіяльну мережу над Бугом і Нарвою наприкінці XIX століття та спогади Людмили Лабович про Леонілу Смоліковську й театр у Кліщелях. Подано інформацію про життя й діяльність українських організацій Підляшшя – Союзу українців Підляшшя, Підляського наукового інституту, Товариства «Спадщина Підляшшя» і Товариства друзів скансену в Козликах.

Благодійний вечір на підтримку ЗСУ

4 жовтня в Кракові відбувся кінопоказ стрічки «У мене немає дому. Шрами Запоріжжя» та збір коштів на підтримку проєкту «Зупинимо кров» для закупівлі медичних та кровоспинних засобів для ЗСУ. Фільм представила режисерка Анна Бобіно, корінна мешканка Запоріжжя, колишня журналістка та медіаактивістка. Вона понад сім років працювала у сфері комунікацій у громадському секторі по всій Україні. Зараз разом із друзями розвиває локальне мікромедіа «ЯК ТИ ТАМ».

Її фільм – це несповідана історія міста, яке змінилося під впливом жажливої російської агресії. У стрічці йдеться про долі людей, які опинилися біля фронту під час жовтневих обстрілів прифронтового Запоріжжя. Історії героїв показують, що навіть під впливом страшних обставин і втрат люди можуть знайти силу йти далі. Під час благодійного вечора можна було перевірити свої знання про Запоріжжя та його історію, дізнатися, які зміни відбулись у прифронтовій зоні та зробити свій вклад у підтримку ЗСУ. Зібрані кошти будуть передані організації «Агенти крові» на закупівлю медичних засобів.

Українські школярі за кордоном зможуть вивчати українознавчі предмети онлайн

Українські школярі, які тимчасово перебувають за кордоном, зможуть вивчати рідну мову, історію, географію та інші предмети онлайн. Навчання будуть організовувати українські школи. Водночас інші предмети школярі й надалі зможуть вивчати у закладах освіти країн перебування. Оцінки зі спільних предметів будуть зараховувати автоматично. Про це повідомлено на офіційній сторінці Міністерства освіти і науки України.

Віддалене навчання організовують школи в Україні, які були вибрані органами місцевого самоврядування.

У кожній області й у Києві виокремлять до 5 таких закладів освіти. Однак за потреби їхню кількість можуть збільшити.

Як пояснив заступник міністра освіти і науки Андрій Сташків, метою нововведення є зниження навантаження на учнів, що навчаються за кордоном, а також допомога в збереженні зв'язків з Україною та полегшення інтеграції у вітчизняну систему освіти після повернення. Перелік закладів із контактами доступний на сайті Міністерства освіти і науки України (mon.gov.ua).

У Кракові запрошують українців до нового Центру освіти та підтримки

Безплатні мовні курси, консультації кар'єрних радників, заняття для дітей та зустрічі для старших людей – ці та інші активності проводять у Центрі освіти та підтримки, який 26 вересня відкрили у Кракові. Про це пише сайт UAinKrakow.pl.

Серед цільової аудиторії центру – українці, які мешкають у Кракові. Щоб створити Центр підтримки та освіти, свої зусилля об'єднали міська влада Кракова, громадська організація *Internationaler Bund Polska* та компанія «Shell».

Заступник мера міста Кракова Анджей Куліг на відкритті Центру освіти та підтримки наголосив, що місце створювалось для всіх, хто потребує безплатних інтеграційних й освітніх занять, психологічної та кар'єрної допомоги, а також місця для розвитку свого таланту і гарних знайомств. Він також звернув увагу на великий інтеграційний потенціал нового центру, адже тут зможуть зустрічатися українці з поляками.

«У нашому намаганні допомогти українцям ми перейшли від етапу допомоги „речової“ до етапу „технічного“. Будемо розвивати вміння та компетенції українців, які хочуть жити, працювати в Кракові та інтегруватися. Цей центр має фантастичну назву: з одного боку – це місце навчання, а з іншого – підтримка, рука допомоги тим, хто її потребує», – сказав Анджей Куліг.

Натомість президент «Shell Polska» Пйотр Куберка зауважив, що допомога, яку компанія надає українцям, – це не спринт, а марафон. За 18 місяців війни на різні ініціативи для біженців з України «Shell Polska» виділила 27 мільйонів злотих.

«Ми дуже радіємо, що не тільки фінансово допомогли відкриттю цього центру. Під час його підготовки працівники „Shell Polska“ працювали тут як волонтери. Тож ми будемо раді продовжити таку співпрацю та бути частиною життя цього осередку», – розповідає Пйотр Куберка.

У центрі проводять заходи для жінок, які шукають підтримки. Є теж заняття для молоді, зокрема заняття з танцю брейк-данс. Графік занять та зустрічей буде еластичним. Робота центру в будні дні стартуватиме в післяобідню пору.

Графік роботи та занять буде змінюватися. Стежити за ним можна на сайті *Internationaler Bund Polska* (ib-polska.pl). Щоб відвідати заняття, на нього потрібно заздалегідь зареєструватися. Адреса Центру освіти та підтримки у Кракові: *osiedle Górali 24*.

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

ПОДІЇ ТИЖНЯ

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

Масове вбивство в Грозі: «Однією ракетою поховали все село»

Сім'я загиблих Козирів: син Денис, мати Аліна, батько Андрій, донька Ліза. Фото: t.me/kharkivlife

У селі Гроза Куп'янського району Харківської області через російський ракетний удар 5 жовтня загинула 52 людина, зокрема і дитина. росіяни вдарили в кафе, де проходили поминки після перепоховання українського військовослужбовця Андрія Козиря. За словами міністра внутрішніх справ Ігоря Клименка, влучання було настільки точним, що є підозра, що удар навів хтось із місцевих мешканців.

«Поминки були через перепоховання загиблого українського військового. До цього він був похований у Дніпрі, а родичі хотіли провести перепоховання в селі, звідки він родом. Поховання організувала родина загиблого військового, а саме син і дружина. Син перепохованого теж був військовим. Син разом зі своєю дружиною і матір'ю були в кафе і загинули внаслідок влучання ракети», – зазначив пресекретар Харківської обласної прокуратури Дмитро Чубенко.

Денис і Ніна Козирі. Фото з фейсбук-сторінки Ніни Козир

За даними Харківської ОВА, ракетний удар по селищу Гроза став наймасовішим за кількістю загиблих на території області з початку повномасштабного вторгнення. В селі до

війни проживало біля 300 осіб, тобто загинула кожна 6 людина.

Як розповіли односельчани, коли почалася повномасштабна війна, Андрій Козир разом зі своїм сином Денисом повернулися з Польщі, де працювали, і пішли захищати Україну. Після навчань їх відправили до Попасної. За декілька днів у бою батько отримав смертельне поранення в шию і його поховали на Дніпропетровщині. Син продовжував служити, доки в червні 2023 року не звільнився за станом здоров'я. Переїхав у рідне село Гроза, одружився. Зібравши необхідні документи, ініціював повернення тіла батька, щоб перепоховати поряд з домом.

На похорон Андрія Козиря прийшло близько 60 односельчан. Серед яких уся його сім'я – батьки, дружина Аліна, донька Ліза, син Денис та 20-річна невістка Ніна з матір'ю. Також попрощатися прийшов брат військовослужбовця з родиною – донькою, сином та онуком. А далекий родич Андрія Козиря Валерій втратив тут свою доньку та її чоловіка. «Краще б я помер. Боже, ти не можеш мене так карати. Залишити батька і забрати дітей», – каже згорьований Валерій. Сам чоловік не був на поминках через роботу, на цей день випала його зміна. Тепер 61-річний Валерій залишився з трьома онуками: 10, 15 і 17 років.

росіяни вбили також знайомих і друзів родини Козирів – молоду сімейну пару, у яких залишилось двоє маленьких дітей, трьох місцевих педагогів. «Однією ракетою поховали все село. У кожній хаті тепер буде стояти не один гроб, а одразу п'ять, три, – каже Ольга, подруга Аліни Козир. – У нас залишилися одиниці тут. Нема нікого. Все село там, і боюся йти туди дивитися, в ту сторону».

Історична подія – міністри ЄС в Києві

Дмитро Кулеба і Жозеп Боррель. Фото з сайту МЗС України

2 жовтня у Києві відбулося виїзне засідання Ради міністрів ЄС із закордонних справ під головуванням високого представника ЄС Жозепа Борреля. Польща була представлена на рівні заступника міністра. В межах події пройшли також зустрічі президента України Володимира Зеленського та прем'єр-міністра України Дениса Шмигала з учасниками заходу.

«Це історичний день. Вперше міністри держав-членів ЄС зустрічаються за межами нинішніх кордонів Євросоюзу, але в межах його майбутніх кордонів. Я переконаний, що ця зустріч пришвидшить європейську інтеграцію України», – заявив міністр МЗС Дмитро Кулеба. Він наголосив, що кожного разу, коли ЄС та його держави-члени ухвалювали безпрецедентні рішення, Європа виграла. Кулеба висловив вдячність за рішучу та непохитну

підтримку України з боку європейських колег із перших днів повномасштабного вторгнення.

Ключовими темами дискусії в Києві стали питання, пов'язані з продовженням і нарощуванням оборонної підтримки України, питання гарантій безпеки, наступного 12-го санкційного пакету, перспектив прийняття Європейською Радою рішення про відкриття передвступних переговорів про членство України в Європейському Союзі до кінця 2023 року. Сторони приділили увагу питанням довгострокових потреб України у контексті безпеки, а також співпраці з Україною щодо підвищення її стійкості, відновлення та реконструкції, включно з підтримкою ключових реформ в рамках європейської інтеграції. Учасники заходу підтвердили відданість подальшій роботі із забезпечення притягнення росії до відповідальності шляхом створення Спеціального трибуналу за злочин агресії проти України.

Жозеп Боррель у своєму виступі за результатами засідання Ради ЄС зазначив, що найбільшим безпековим зобов'язанням ЄС щодо України є її майбутнє членство в Європейському Союзі.

Зі свого боку Дмитро Кулеба зауважив, що за столом переговорів міністрів відчувався консенсус, а членство України в ЄС – це лише питання часу. «Усі налаштовані рухатись уперед із максимальною швидкістю з урахуванням всіх реформ, які проводила, проводить і буде проводити Україна, – зазначив міністр. – Наш ключовий сигнал був такий: ми виконаємо всі сім ключових рекомендацій Єврокомісії для відкриття переговорів про членство. Очікуємо, що вони будуть оцінені чесно, прозоро, без додаткових умов. І атмосфера свідчить, що в нас є консенсус із цього приводу».

Форум оборонних індустрій в Україні

У Києві 29 вересня пройшов перший Міжнародний форум оборонних індустрій (DFNC1), який об'єднав 252 компанії з понад 30 країн, які виробляють озброєння та військову техніку. В Україні подія такого масштабу відбулася вперше. Посол України в Польщі Василь Зварич повідомив, що польські представники не брали участі у форумі, попри те, що були одними з перших, хто отримав запрошення.

Міжнародний форум оборонних індустрій відкрив президент України Володимир Зеленський. Він анонсував низку нових ініціатив для зміцнення оборонної співпраці. Участь у заході взяли виробники танків, артилерії, безпілотників, боєприпасів, розробники інноваційного програмного забезпечення та власники складних технологій з держав-партнерів. Крім того, до форуму долучилися українські державні та приватні підприємства ОПК.

В рамках форуму українська сторона підписала 20 документів з іноземними партнерами. Йдеться про угоди та меморандуми про виготовлення дронів, ремонт та виробництво бронетехніки та боєприпасів. Серед форматів співпраці – спільне виробництво, обмін технологіями і постачання комплектуючих.

Важливою подією форуму стало створення Альянсу оборонних індустрій, приєднатися до якого можуть виробники зброї та військової техніки з усього світу. За словами Зеленського, на початку форуму перші 13 компаній підписали відповідну декларацію.

При цьому, за даними Міністерства оборони України, на момент закриття форуму до Альянсу оборонних індустрій долучилося загалом 38 компаній з 19 країн.

Крім того, президент Володимир Зеленський оголосив, що Україна розробляє спеціальний економічний режим для оборонно-промислового комплексу. «Щоб дати всі можливості реалізувати свій потенціал кожній компанії, яка працює заради оборони в Україні та з Україною або яка хоче прийти в Україну», – додав глава держави.

Також в Україні буде створений спеціальний Оборонний фонд, який забезпечить «додаткові ресурси, зокрема, для розвитку воєнних виробництв і підтримки відповідної співпраці, для створення нових воєнних об'єктів та програм, які потрібні для оборони». Фонд буде наповнюватися з дивідендів від державних оборонних активів та прибутку від продажу конфіскованих російських активів.

Померла Ніна Матвієнко

8 жовтня з життя пішла народна артистка, співачка та акторка України Ніна Матвієнко, їй було 75 років. Про це повідомила її донька Тоня Матвієнко.

Ніна Матвієнко народилася у 1947 році. У її батьків було 11 дітей, вона була п'ятою в родині. Співала в Українському народному хорі ім. Г. Верьовки, Національному ансамблі солістів «Київська камерата». Була лауреаткою Державної премії УРСР ім. Тараса Шевченка, мала нагороду Герой України, входила до Спілки кінематографістів України.

Найвідоміші пісні у виконанні Ніни Матвієнко: «Чарівна скрипка», «Пісня про матір», «Сміються, плачуть солони», «Колискова», «Мальви», «Мила/Вій», «Квітка-душа», «Що то за предиво», «На городі явори».

Під час війни Ніна Матвієнко залишалася в Україні, лише ненадовго виїжджала до Німеччини у травні 2022 року.

Війна в Ізраїлі – загинули дві українки

Вранці 7 жовтня з сектора Гази по Ізраїлю були масово запускані ракети, терористи ХАМАС вторглися на територію сусіда, вбиваючи та беручи в полон людей. Наразі в Ізраїлі 800 людей загинуло, 2400 постраждало, 130 у полоні. Серед загиблих є дві українки.

Президент Володимир Зеленський підтримав Ізраїль. «Увесь світ розуміє, які саме спонсори терору могли спонукати та забезпечити організацію цієї атаки, – сказав він. – Ми в Україні особливо сприймаємо те, що сталося. Тисячі ракет у небі Ізраїлю. Люди, убиті просто на вулицях. Розстріляні машини із цивільними. Знуцання із заручників. Усе це, на жаль, терор приніс і на вулиці українських міст та сіл. Наша позиція абсолютно чітка: у будь-якій точці планети кожен, хто несе терор і смерть, повинен за це відповідати».

Тетяна СЕМАКОВСЬКА

Фото з фейсбук-сторінки героїні статті

«Моє життя пов'язане з дітьми та книгами»

Світлана Ройз – відома дитяча психологиня, авторка книг «Хто живе у мамі в серці?», «Подорож страховиська» та «Таємниці Життя та смерті». Війна змінила ритм життя героїні – тепер робочий графік інколи складає 20 годин на добу, однак цьогогоріч на Книжковому Арсеналі вона презентувала свою книгу. Ми поспілкувалися з психологинею про її нові проєкти, колекцію ангелів, початок війни та шпагат материнства.

Початок війни та рубрика «не будь, як Света»

До війни вона готувалася, хоча й не вірила в її широкомасштабний початок, каже Світлана Ройз. Для своїх студентів підготувала протокол кризового втручання, який допомагає вийти зі стану шоку – таке буває у людей після травматичної події чи стресу, й важливо встигнути надати психологічну допомогу.

За місяць до великої війни психологиня разом із партнерами презентувала методичку – як готувати дітей до надзвичайних ситуацій, до сирен та укриттів, але тоді це ще був теоретичний досвід. Менш ніж за місяць діти в Україні навчаються бігти в укриття, збирати рюкзаки та подорослішають. Героїня статті каже, її стан в перший день вторгнення врятувало те, що вона не губиться в екстремальних ситуаціях.

«У мене реакція на стрес – діяти, і як я зробила перший допис під час першої сирени 24.02.2022, так і дію. Перший семінар по стресостійкості я з друзями провела вже

о 15-й годині 24 лютого. Знаєте, коли ми зустрічались з чоловіком 12 чи 13 років тому – я йому сказала, що відчуваю, що попереду я маю взяти на себе якусь відповідальність, наче я готуюсь до цього. І саме зараз у мене відчуття – що я „віддаю“ те, що напрацювала, чому навчилася за всі роки практики та усвідомленої роботи з собою», – каже Світлана Ройз.

«Відповідальність зростає. Навантаженість... у мене є така жартівлива рубрика „не будь, як Света“ – мій робочий день останній тиждень по 20 годин на добу. І так не можна. Так не професійно. Пообіцяла собі завершити проєкти, які важливо закінчити насамперед, і взяти паузу, бо відповідальність – це (і в першу чергу саме зараз) відповідальність за свою ресурсність», – додає психологиня.

Розмова з квітами, кава на безлактозному молоці й «свято інтроверта»

Дуже важливе питання для українців: як зберігати здоровий глузд під час війни? Комуś допомагає книга, кава, а іншому – рутинні справи. Світлана Ройз каже, що її звичний розпорядок значно змінився, поменшало офлайн-зустрічей.

«До повномасштабної війни, після виходу з карантину, у мене було по 4-5 семінарів офлайн на тиждень. Я знала свої плани на місяців 9 наперед, і моє коло спілкування було дуже широким. Ми мріяли з родиною жити за містом, зараз живемо в селі, бо в нашому районі Києва немає укриттів, і донька ходить в школу в селі», – ділиться жінка.

Вона додає, що в доньчиній школі є сучасне укриття та офлайн-заняття. Раніше Світлана Ройз часто проводила заняття у своїй київській студії – цей простір вона створювала близько 10 років. Саме приміщення студії вона мала покинути, але простір трансформувалася разом із психологинею, а за роки семінарів та тренінгів тут зібралася ціла колекція ангелів.

«В студії у мене була колекція ангелів – понад 800 фігурок на стінах. Зараз вони всі на дачі в пакунках. Кожна деталь в студії була продумана та вибудована. Але зараз простір моєї студії розширився, напевно, на тих, з ким я спілкуюсь в фейсбуці», – говорить героїня.

Світлана Ройз ділиться своїми рутинними практиками, які допомагають їй повертати контакт із собою. Серед таких – вранішні ритуали, які вже років 20 не підводять, це практики цигун (дихальні вправи), вітаміни, слова доньці «Доброго ранку, щастя!» – ці слова завжди повертають стан радості та вдячності, а також обов'язково – «кава для себе» й сад.

«Уявіть, я п'ю каву без кофеїну на безлактозному молоці – суцільне плацебо, та моя лаванда та троянди – це зараз мій величезний ресурс. Я ходжу по саду і говорю з квітами, а ще моя флейта – моя бамбукова флейта – давній друг, вона лежить біля робочого столу. Я не так часто на ній граю, але коли беру в руки – відчуття, що сама налаштовуюсь, як інструмент, повертаю „свій голос“. Ще моя рутинна – це прогулянка селом, хоча це буває смішно, бо я дуже складно орієнтуюсь в просторі. Це мене саму дивує – я знаю маршрути у внутрішній території, а в зовнішній мені потрібні емоційні мітки, щоб не загубитись. Донька – їй 9 років – мене виводить іноді на нашу дорогу.

Ще важлива дія – нагадувати собі пити воду», – розповідає психологиня.

Також допомагає бути в ресурсі приїзд сина, коли вся родина разом грає в настільні ігри. Не обходиться й без теплого спілкування із подругою – пані Світлана каже, що кожен день вона хоча б на кілька хвилин зідзвонюється із товаришкою в месенджері, а як не виходить, то листується.

Психологиня окремо виділяє – важливий час наодинці. Каже, її чоловік називає цей час – «для самого себе».

Спогади війни у трьох ситуаціях

Світлана Ройз розказала про три спогади, які описують її три перші місяці війни:

«В перші дні чоловік збирався в Київське ТРО (територіальна оборона – прим. ред.) і молодша донька його обіймала і кричала в істеричі: „Навіщо ти йдеш, коли у тебе є я?!", а ми їй відповідали, що саме тому він і йде. І всі разом плакали».

«Коли почалась війна, син з дівчиною був на дачі, де ми зараз живемо, а дача біля військового аеродрому. Перші вибухи і висадка десанту була поруч із нами. Він з дівчиною йшов 6 чи 8 годин через ліс, де вже була перестрілка та вибухи, щоб дістатись до вокзалу. Коли я вже почула його голос – це було щастя».

«Коли ми жили у Франківську, наша кішка жила разом з нашими родичами – нам не можна було взяти її в квартиру. Ми кожного дня до неї приходили. І раптом мені дзвонять і кажуть, що Шири вистрибнула з 4-го поверху й зникла. Ми з донькою прибігли туди. Я ходила по району, гукала нашу Ширю, раптом почула під парканом „Мяу“ – і я вперше з початку війни розридалась. Вона відгукнулася! Була жива, налякана. Ми повезли її до ветеринара, виявилось, що зламана лапка. А в цей час ми вже мали повертатись до Києва. Лікар сказав, що кішці не можна в дорогу, і ми з нею ще місяць прожили у Франківську. Шири – важлива частина нашої родини. Уявіть, коли мені складно, вона приходить і дає мені лапку, мов друг, а коли донька плаче, кидається до неї і злизує сльози. І дуже нервує, коли ми виходимо з дому».

Більше цінувати своїх

Світлана Ройз з початком повномасштабної війни перейшла на українську мову за один день, це відбулося 24 лютого. Психологиня пригадує, що боялася, що не зможе – бо навіть російською було складно розмовляти після того, як перехворіла на ковід.

«Я не уявляла, що можу витримати стільки напруження, створити разом з партнерами таку кількість проєктів. Посттравматичне зростання проявляється в зміні ставлення до самого себе, до сенсу життя, до відносин – напевно, всі ми стали ближче до рівня СЕНСІВ, всі ми зараз набагато більше цінуємо СВОЇХ. З початку війни я звертаюсь до всіх в своїх дописах „Родино“, і це відчуття сили „своїх“ – для мене надважливе. Я стала ще більше цінувати партнерство – у нас така прекрасна команда, з якою ми втілюємо проєкти! Я рада, що поки – бо війна триває – не зрадила себе і те, у що я вірю, чим живу», – каже Світлана Ройз.

«Сміховисько» та Книжковий Арсенал

За час великої війни у Світлани Ройз вийшли в світ три книги – це «Ключі сили», «Першокласна книжка для майже школярів», блокнот-практикум «Книжка сили та перетворень». В процесі й нова книжка – «Сміховисько». Вона присвячена посттравматичному зростанню дітей, це історія про дівчинку, яка з родиною переїхала під час війни в інше місто і замерла. І поступово, завдяки важливій зустрічі, почала процес відновлення. Знов стала Смішинкою – Сміховиськом, розповідає Світлана Ройз.

«Прототип головної героїні – моя донька. Як прототипом до головного героя „Ключів сили“ був старший син. В „Сміховиську“ насправді я описую те, що мені допомогло виводити її із стану шоку та замирання після того, що вона пережила на початку війни», – каже героїня.

Цьогоріч Світлана Ройз брала участь у Книжковому Арсеналі – ця щорічна подія стала культовим місцем для українських читачів та видавців. На заході, каже психологиня, їй вдалося поспілкуватися та пофотографуватися з багатьма прихильниками. Не обійшлося й без обіймів.

«У мене були заплановані три події, одна за одною без перерви, а ви пам'ятаєте, що я не орієнтуюсь в просторі. Я попросила, щоб організатори мене переводили з локації на локацію, і так ми й переходили – я провела зустріч для батьків, організатори мене підхопили і переводили на зустріч з дітьми – а за нами вервечкою йшли ті, хто був на попередньому практикумі, а після зустрічі з дітьми ми тією ж компанією перейшли в місце, де я підписувала книги», – згадує героїня.

Час для родини, або Як мамі робити шпагати

З війною її звичний графік значно змінився і доводиться працювати понаднормово, тож часу відверто бракує. Але, попри це, Світлана Ройз старається тримати баланс.

«Я намагаюсь робити паузи, щоб цілий день відкладати всі справи і бути цілком з рідними. Я, як і всі матері, в шпагаті між усіма важливими планами. Я вдячна моїй родині за те, що вони такі терплячі. Хоч насправді я намагаюсь жити так, щоб всі мої близькі могли кожного дня бути впевнені в моїй любові. Життя зараз таке непередбачуване – я хочу, щоб в будь-який момент вони були наповнені мною. І це ж не про проведену кількість часу. Це більше про емоційну присутність», – розмірковує героїня.

Й наостанок у розмові згадуємо проєкти. Один із теплих спогадів – це проєкт «Обійманці», втілений в життя разом із Галиною Титиш, ГО «Смарт Освіта» та Фондом «Східна Європа». Ця ініціатива присвячена близькості та повазі.

Також психологиня проводить травмачутливу експертизу підручників для молодшої школи і зараз вже прочитала 86 книг.

«Я дуже хочу, щоб простір навчання був безпечним. І щоб вчителі розуміли, як обходитись із складними темами. І читаю всі книжки для дітей про війну, що вийшли під час війни. З простором дитячої книги «Барабука» та ГО «Смарт Освіта» ми зробимо методичку для батьків з анотаціями книг та технікою безпеки при читанні. Бачите, моє життя пов'язане з дітьми та книгами», – резюмує психологиня нашу розмову. ●

ПОРАДИ від СВІТЛАНИ РОЙЗ для тих, хто повертається в Україну

Що потрібно продумати і підготувати, повертаючись з дитиною в Україну, чи повертаючись додому з більш безпечних міст. Те, що може знадобитись в перші тижні. 9 великих практичних пунктів.

1. З дітьми маємо говорити про те, що ми їдемо додому, але наше життя змінилося. І нам потрібно звикнути до «нового життя» вдома. (Іноді діти кажуть: «Я вдома. Але я хочу до „справжнього дому“». Як і нам, дітям хочеться повернутись не стільки додому, скільки в «життя до війни»). І дітям, як і дорослим, потрібен час на адаптацію не тільки до міста чи країни, а і до своєї квартири, і до нових «відчуттів міста». Потрібно прийняти те, що втрачене.

Діти перші дні можуть бути збудженими, загальмованими чи дезорганізованими. Це нормально. (Коли ми повернулись з Франківська, донька казала: «Я майже нічого у квартирі не пам'ятаю». І годин 5 сиділа у своїй кімнаті, перебирала іграшки).

З дітьми важливо говорити про їхні тривоги та очікування від повернення. Слухати їх, пояснювати щось за потребою. Бути готовими до того, що на наші слова: «Я ж заради тебе їхала/повертаюсь» вони можуть відповісти: «Я тебе про це не просив/просила». Це теж може бути відреагуванням тривоги та напруги.

2. Дітям важливо додатково пояснювати, що відбувається в країні. Є мультфільм телеканалу Плюс Плюс – «Добро завжди перемагає». Він був зроблений у відповідь на російську пропаганду, але ми вклали туди багато важливих сенсів. І зробили міні-серіал з 4 серій (1plus1.video/dobrozavzhdi-peremagae).

3. Книжка (вона універсальна для дітей різного віку) «Залізницею додому» – авторка Мар'яна Савка (Видавництво Старого Лева). Книжка про евакуацію та повернення додому. Це розповідь дівчинки, в якій багато дітей впізнають себе. Вона ідеальна для читання в дорозі та при адаптації. В самій книжці є можливість розмальовувати картинки та робити прості практики (starylev.com.ua/knyga-zaliznyceyu-dodому).

4. Дітям до повернення в країну важливо почути звук сигналу тривоги. Вони мають бути готові до цього звуку. «Сигнал тривоги каже про те, що наше ППО готує знешкодити небезпеку. І ми теж про свою безпеку маємо подбати».

Пісня-руханка-практикум, яку ми створювали з гуртом ТНМК та Олександром Корешковим в допомогу батькам та вчителям – щоб скерувати дії дітей під час прямування в укриття. Дітям, що повертаються, вона може бути корисною (youtu.be/DxS_dV9T55U).

Онлайн-курс (він короткий і безоплатний), який ми створювали разом з Фондом «Східна Європа» – повітряна тривога в школі. Він не тільки для освітан, там є багато алгоритмів і практичних знань і для батьків (tinyurl.com/yqtp33jz).

Якщо дитина боїться гучних звуків (tinyurl.com/yqoqvo9f).

При тривозі можна використовувати «дихальні картки» – просто водити пальчиком по картці чи екрану, там позначений вдих та видих, а переставляючи пальчик, дитина затримує подих (bit.ly/3SvDrSD).

Прості тілесні вправи для вгамування тривоги – 20 коротких анімацій, які ми створювали із Галиною Титиш (bit.ly/3I3dk3r).

В квартирі ви маєте зорієнтуватись: де безпечно (краще казати «захищене») місце, де найближче укриття в районі. Потрібно потренуватись туди швидко йти до того, як вперше пролунає сигнал тривоги (разом з дитиною потрібно відпрацювати дії та рухи).

Вдома це можна зробити в грі – «хто перший добіжить в нашу схованку». А вже під час тривоги заховати там щось, щоб дитина шукала «скарб» і відволікалась.

Тримати на видному місці матеріали для творчості: оригамі, розмальовки (можна завантажити патріотичні розмальовки на pus.org.ua), надягти навушники, підготувати аудіоказки.

Можна, щоб зайняти дитину від 5 років і підтримувати близькість, завантажити в телефон гру – картки «Скажи мені Сила запитань» (tinyurl.com/ymetfakd).

Дитину важливо призначити «відповідальною» (нести в захищене місце пляшку з водою, пильнувати домашню тваринку, взяти свою іграшку). В захищеному місці може бути вода, печиво (у нас є ковдра, подушка).

Потрібно привчити себе тримати телефони завжди зарядженими. Вночі, щоб швидко орієнтуватись, поруч може бути ліхтарик.

Більше про те, як підготувати дитину – ілюстрована методичка для дітей «Як говорити про різні надзвичайні ситуації» (bit.ly/миготові-продітей).

5. Потрібно дізнатися, чи зараз в місті ваш сімейний лікар, де найближча поліклініка.

6. Було б добре дізнатися, хто з друзів зараз в місті, щоб зустрітись та відновити спілкування.

Шукати – гуртки, садки, школи, майданчики. Від UNICEF Ukraine є облаштовані Спільноточки з активностями, де можна і прийти на заняття, і отримати допомогу (ukredu.org/childrenpoints).

Окрема тема – стосунки. За цей рік, із нашим одним на всіх, але різним досвідом, ми змінилися. І дітям варто сказати, що зараз нам потрібен час на «синхронізацію» з друзями.

7. Для батьків багато матеріалів з іграми та практиками – «Стресостійке дитинознавство» – практикум для дорослих (tinyurl.com/yq9lwr9).

8. Нова тема нашого життя. Мінна безпека – загальні правила: нічого на вулиці не підіймати! «Не підходь, не чіпай, дорослим розповідай». Корисні матеріали від UNICEF з мінної безпеки (tinyurl.com/ypgscpr7q).

Кліп для підлітків від Фонду «Східна Європа» та ТНМК «Дивись, куди ідеш» (youtu.be/cE8X18AEwDs).

9. І ще – важливо для себе визначити, хто ваше «коло підтримки», щоб зателефонувати, написати, прийти, щоб відчувати підтримку, якщо вона потрібна.

Мене так часто питають, як відчувати, коли повертатись. У мене точно немає відповіді. Вона має бути особистою. І усвідомленою. Я вдома. Я оцінюю ризики. І для моєї родини саме так вірно. Я можу тільки допомогти досвідом і практичними знаннями. І точно за турботою зібрала тут більше, ніж знадобиться.

Обіймаю, Родину, як хочу Перемоги!

Григорій Сподарик

Фото автора статті та організаторів

«Дорога до свободи й відбудови»

Під таким гаслом в аеропорту Ясьонка біля Ряшева, який є шляхом постачання в Україну гуманітарної та військової допомоги, 28 і 29 жовтня відбувся саміт World For Ukraine.

У заході взяли участь представники урядів, самоврядування та неурядових організацій, бізнесу з понад 40 держав. Серед обговорених тем були, зокрема: допомога біженцям, реабілітація поранених, психічне здоров'я, освіта, відповідальність за воєнні злочини, відновлення економіки, боротьба з дезінформацією та багато інших. Заступниця міністра культури та інформаційної політики України Анастасія Бондар під час онлайн-виступу на відкритті форуму запитала: «Скільки потрібно часу й ракет, які потраплять у територію України, щоб світ назвав цю ситуацію своїм іменем, а агресор почав поважати міжнародне право?» Вона переконувала, що українці сьогодні не жертви, а бійці, котрі захищають людські цінності. Просила, щоб світу не набридло спостерігати за подіями в Україні й він підтримував її всіма можливими способами. Про таку підтримку українську сторону запевнив інший почесний гість саміту – маршалок Підкарпатського воєводства Владислав Ортель. Він побажав «сусідам і самим собі» якнайшвидшої перемоги. Згадав також про довгий і складний процес відбудови України, над чим уже зараз повинна замислитися вся міжнародна спільнота. Цінність саміту як платформи для обміну досвідом і розробки нових форм допомоги відзначив мер Ряшева Конрад Фійолек. Варто нагадати, що Ряшів першим отримав від президента України Володимира Зеленського почесне звання «Місто-рятівник». Під час саміту було підписано угоди про співпрацю, зокрема економічну, Ряшева з Херсоном та Львовом. Серед іншого сторони домовилися про спільні заходи з метою підтримки осіб, котрі отримали травми, пов'язані з війною. Наприклад, передбачено організацію футбольних змагань для осіб з ампутацією. Проведення таких заходів відбуватиметься відповідно до високих етичних стандартів. Тому під час саміту було підписано Code of Conduct – міжнародний кодекс, що стосується засад функціонування організацій, які працюють в Україні.

Під час дискусії про відбудову голова Global Empowerment Mission Майкл Каппоні повідомив, що організації вдалося відбудувати вже 350 будинків в Україні й одночасно запевнити людям робочі місця. Він переконував, що зараз не час відбудовувати хмарочоси, але у випадку інфраструктури це можна робити на 80%. Одна з панелей була присвячена питанню ментального здоров'я у час війни. Проблема стосується всіх верств українського суспільства від учнів шкіл до військових та людей похилого віку. Наприклад, старші особи страждають від самотності – їхні діти були змушені виїхати, забравши також онуків. Крім того, літні люди часто не просять про психотерапевтичну допомогу, бо не усвідомлюють, що вона їм потрібна. Великі

проблеми виникають також у випадку дітей. Це ілюструють цифри, за якими в українській освітній системі зараз навчається декілька мільйонів учнів і залучено лише 13 тис. психотерапевтів. Головним викликом тут названо дослідження потреб, а також розбудову, доступність та наповнення фаховими кадрами психологічного сервісу в Україні. За даними дослідження Фонду перших леді й джентелменів, в Україні лише 1 із 50 осіб отримує належну допомогу у сфері психічного здоров'я. Також під час дискусії про репарації з боку агресора наголошено на чіткій позиції структур Ради Європи. Її Комітет міністрів на сьогодні розглядає приблизно 2,4 тис. рішень Європейського

суду з прав людини, які стосуються росії, із загальною сумою відшкодувань понад два мільярди євро.

У панелі, присвяченій біженцям, інтеграції та використанню їхнього економічного потенціалу брав участь Ігор Горків, голова Перемиського відділу Об'єднання українців у Польщі, який водночас представляв Народний дім у Перемишлі. Саме перемиські активісти запропонували організаторам таку дискусію. «Увесь час викликом залишається адаптація й інтеграція людей, які, втікаючи від війни, оселились у Польщі», – наголошує голова Перемиського відділу. За його словами, крім базових потреб, пов'язаних із життям і безпекою, існують також додаткові, наприклад, бажання зберегти свою ідентичність. «Люди, коли потрапляють до нас, питають про місце для проживання, роботу, курси польської мови, але й чи знайдуть тут українську книжку для дітей. Отже, багато хто хоче зберегти свою ідентичність та вважає це своїм обов'язком», – підкреслює Ігор Горків. Панель

Гостей саміту зустрічала скульптура Дмитра Ів «Застрелись» – єдине можливе побажання для путіна

була нагодою поговорити про те, що обов'язком громадських активістів є створення умов для того, щоб після повернення в Україну біженці могли використати здобутий тут досвід. Серед переваг саміту Ігор Горків назвав нагадування й присутність у публічному просторі війни в Україні та потреб, пов'язаних із нею. Важливо, що в колі тих, хто допомагає українцям, можна було обговорювати майбутні дії та вивчати досвід одне одного. Останнє разом з активною участю в такій престижній події має для ОУП велике значення. ●

Людмила ЛАБОВИЧ

Фото авторки статті

«Пішемо по-свойому»

Конкурс творів, написаних українськими говірками Підляшшя

Як Підляський науковий інститут організували ми перший Підляський літературний конкурс «Пішемо по-свойому». У минулому, 2022 році тривав процес збирання праць, а в цьому – розділили ми місця та нагороди. Окрім того, що включилася я в організацію заходу, то мала також приємність бути в журі – разом з такими визначними особами, як письменниця Наталка Бабина з Берестейщини, професорка Любов Фроляк та підляська поетеса Євгенія Жабінська. Отже, хочу поділитися певними рефлексіями відносно нашої ініціативи.

Перш за все, коли ми починали роботу над конкурсом, було велике побоювання – хто візьме в ньому участь? З одного боку, деяких відомих нам авторів, що писали українськими говірками Підляшшя, не було вже серед живих (Іван Киризюк, Василь Петручук, Степан Сидорук чи Василь Поскробко), а з іншого – ті, хто писав, часто були пов'язані з білоруським середовищем, і неймовірно здавалося, що візьмуть вони участь у конкурсі в межах проєкту під однозначною назвою «Промоція української мови та культури Підляшшя», адже для них «по-свойому» – це не українська говірка, а «мова підляських білорусів».

Лауреатка I місця в категорії «проза» Леокадія Саєвич читає фрагмент свого твору 18 червня 2023 року під час урочистого вручення нагород конкурсу «Пішемо по-свойому»

Збір робіт тривав понад рік. Остаточою виявилось, що на конкурс надійшло значно понад 50 творів від 20 авторів. Це був для нас, як організаторів, великий успіх – бо ж знайшлася немала група людей, які були зацікавлені у тому, щоб писати говіркою. На жаль, журі не змогло взяти до уваги праць п'ятох авторів – хоч вони заслуго-

ували на увагу, проте були написані або літературною мовою, або не підляською говіркою.

Твори були дуже різноманітного характеру, зокрема – театральні п'єси, оповідання, поетична проза, публіцистичні тексти, спогади, легенди, пісні і навіть один роман. І що цікаво, це не поезія виявилася тим жанром, у якому автори проявили себе найкраще, хоча досі українська література Підляшшя асоціювалася саме з поезією. На увагу заслуговували, перш за все, драматичні та прозові твори, рівень яких був найвищим з-посеред усіх робіт. Це викликає велике здивування, зокрема, коли йдеться про театральні п'єси, бо ж досі ніхто ще в нас, на Підляшші, їх не писав.

У категорії «драма» рівноцінні перші нагороди отримали дві театральні п'єси. Одна – це «Бувало і нині» д-ра Миколи Роценка, що показує три різні періоди з рідного автору містечка Кліщелі. Інша – драма «Тімошка» Олени Алексіук, де зображено постать маловідомого земляка, народного художника з підляського Дубна, Тимофія Муська, якого звать «Північним Никифором». Дебют вчительки-пенсіонерки захопив не лише членів журі, але й перших читачів. Відомо, що авторка роздобула вже кошти і в межах більшого проєкту планує показати свою драму на сцені.

На увагу заслуговували й прозові твори. Тут дві рівноцінні перші нагороди отримали – за цикли оповідань – Леокадія Саєвич та Юрій Плева.

Поетичні коротенькі оповідання пані Саєвич «Билі будні, билі свята, било...» не лише показують колишній світ підляського села, але й містять психологічно-філософські запитання про сенс життя, його минучість, зв'язок з предками і традицією. Це поетичні замальовки, з яких можна взяти дуже влучні афоризми, як-от «Покуоль живут наши мама і тато – при нас живе наша молодість».

Прозові твори Юрія Плева інші за характером. Вони спираються на розповіді чоловіків, які – зібравшись на сільській лавочці або й на «вечурках» – розказували історії селян, що хотіли жити по-іншому. В цих оповіданнях трагізм поєднаний з гумором та іронією. Нічого дивного, що окрім першого місця в категорії «проза» Юрія Плева отримав також відзнаку «За майстерність слова та тонкий гумор».

Коли йдеться про прозу, варто згадати твір Миколая Яновського «Льос так хотієв». Це міг бути перший підляський романтичний роман на зразок популярних свого часу книжечок видавництва «Harlequin». Шкода лише, що автор не завжди дотримувався говірки та переходив на польську мову. Приклад цього роману показує проблему, пов'язану з тим, як передати свої думки розмовною мовою. Набагато легше, коли автор описує минуле – тоді слів з говірки достатньо. Гірше, коли хочеться описати сучасний світ. Тоді важко не вживати полонізмів.

З точки зору майстерності використання говірки рівень робіт у конкурсі був доволі різним. З одного боку, були особи з певним досвідом, як-от Юрій Плева, з іншого – початківці, які мали проблеми з таким добором слів, щоби твір звучав «по-нашому».

Коли йдеться про поезію, то, чесно кажучи, важко було знайти справжні шедеври. Проте на увагу заслуговували нагороджені третім місцем вірші Славомира Кулика та вірш «Не говорю по-свойому» Агнешки Данилюк. Молода вчителька з Більська-Підляського в дуже лаконічній

У межах конкурсу до кінця року відбудуться три літературні зустрічі з лауреатами. Перша із них пройшла 24 вересня 2023 року у Більську-Підляському за участі Олени Алексіюк, Валентини Ващук, Агнешки Данилюк і Юрія Плеви. Зустріч вів Юрій Гаврилюк

формі передала досвід свого покоління. Коли не вмієш говорити своєю рідною мовою, то не говори, коли не хочеш признаватися, хто ти є, то не признавайся, пише авторка. Однак завжди на кінець виринає запитання – ким ти насправді є?

Агнешка Данилюк була наймолодшою учасницею конкурсу. Вона вже з того покоління, яке найчастіше польськомовне, та навіть якщо ще знає свою рідну мову – то користується нею лише в селі зі старшими людьми. Це сумно, однак показує нашу підляську проблему – відходження батьків від вживання у контактах з дітьми рідної мови. Наслідком є те, що вже покоління 30-річних підляшан не користується говіркою.

Середній вік учасників конкурсу досконало показав ті підляські проблеми з говіркою. Серед авторів переважали все-таки представники старшого покоління, натомість зовсім забракло дітей і молоді. Щоправда дві молоді дівчини – Анастасія Грицько та Катерина Конахович – прислали на конкурс свої вірші, але вони були літературною мовою. Однак, щоб оцінити молоде покоління, журі вирішило нагородити дівчат поза конкурсом нагородою «Юному таланту за повагу до рідного слова».

З огляду на старший вік підляських творців, серед літературних творів було багато спогадів про колишнє життя – тут на увагу заслуговували тексти Ніни Григорук та Валентини Ващук. Була й поезія у народному дусі від руюдільниці Зої Майстрович, а також цікава підляська легенда «Солдат – нечиста сила», написана одним із найстаріших учасників конкурсу Миколаєм Панфілюком.

Конкурс був відкритим до різних літературних форм. Тому серед поданих робіт знайшлися публіцистичні, як-от нагороджені другим місцем роздуми про мову та

свою ідентичність журналістки Христини Костевич. Були й пісні, написані Марком Хмелевським, котрий як учасник різних колективів, зокрема фольк-рокових, виконував їх на сцені.

Цікаво, що в конкурсі взяли участь також люди, що не є носіями говірки: поетка Ірина Пивовар (Оринка) з Більська-Підляського, яка однак родом з Сілезії, та Аркадіуш Стосур з Кракова. Були й твори, надіслані з України, шкода, що не по-підляськи.

Перший конкурс вже за нами. Чи буде другий – невідомо. З одного боку, показав він «болячки» нашого українськомовного Підляшшя, яке стає щораз менше українськомовним, а щораз більше польськомовним, зокрема в середовищі молоді, яка все-таки не наважилася писати «по-своєму». З другого боку, наша ініціатива доказала, що міняється ставлення до говірки. Виявилось, що вже не соромно не лише розмовляти, але й писати тою «простою» сільською мовою. Зростає також свідомість, що «по-своєму» – це не якась «помішана», «білоруська» мова, але говірка української мови.

Кому цікаво ознайомитися з літературними творами нагороджених – читайте їх на сайті Підляського наукового інституту та на сторінках найближчих цьогогорічних випусків двомісячника «Над Бугом і Нарвою».

Конкурс відбувся як одна із трьох подій публічного завдання «Промоція української мови та культури Підляшшя», що фінансується Національним інститутом свободи – Центром розвитку громадянського суспільства із коштів Урядової програми Фонд громадських ініціатив NOWEFIO на 2021-2030 роки. Це створило умови для його проведення Підляським науковим інститутом у партнерстві з Союзом українців Підляшшя •

Історичний календар

ЖОВТЕНЬ

Підготувала Олена ГУМЕНЮК

Фото з Вікіпедії та maidanmuseum.org

2 жовтня 1990 р. розпочалася Революція на граніті. На площі Жовтневої революції (нині це Майдан Незалежності у Києві) студенти оголосили голодування.

Ідея проведення акції зародилася влітку 1990-го серед членів Української студентської спілки в Києві. До них доєдналось Студентське братство Львова. Співголовами акції стали: Олесь Доній (голова УСС Києва), Маркіян Іващишин (голова Студентського братства Львова), Олег Барков (голова УСС Дніпродзержинська).

Зранку 2 жовтня кілька десятків активістів зібрались на площі Жовтневої революції і, розстеливши на граніті матраци та спальники, розпочали голодування. Увечері було розгорнуто наметове містечко, яке мало чітку організацію. Були окремо намети для прес-групи та медиків. Організовано охорону наметового містечка. Міліція так і не наважилась розігнати демонстрантів, а згодом Київська міська рада дала дозвіл на проведення масових акцій в центрі міста.

Студенти оголосили основні вимоги: 1) відставка голови Ради Міністрів Віталія Масола; 2) проведення позачергових виборів Верховної Ради УРСР на багатопартійній основі не пізніше, аніж навесні 1991-го; 3) прийняття постанови про націоналізацію майна КПРС та ВЛКСМ в Україні; 4) відмова від підписання нового союзного договору; 5) повернення на територію республіки військовослужбовців, які проходять строкову службу за межами України, та забезпечення проходження військової служби на території республіки цього річного та наступних призовів.

У наступні дні до мітингувальників приєднувалася молодь з усіх куточків України. Всього голодувало близько 150 осіб, ще стільки ж допомагали. Всі учасники акції но-

сили різнокольорові стрічки на головах: у білих ходили голодуючі, синіх – люди, які забезпечували медичну допомогу, в чорних – охорона.

Вирішальні події відбулись протягом 12–17 жовтня. 15 жовтня 1990 року о 10-й ранку розпочався загальний студентський страйк. Ще від 7-ї години ранку з наметового містечка по ВНЗ Києва було відправлено агітаційні групи, які мали зорганізувати студентів та привести їх на Хрещатик. Стотисячна колона маніфестантів пройшла центром міста і оточила Верховну Раду, влаштувавши сидячий страйк перед сходами парламенту. У владній верхівки не залишалось іншого вибору, як запросити представників від мітингувальників до сесійної зали. В результаті Олесь Доній виступив перед депутатами та зачитав вимоги студентів.

Протести завершилися підписанням постанови Верховної Ради УРСР 17 вересня, яка гарантувала виконання більшості вимог учасників протесту. Одним із найголовніших результатів акції була відставка тодішнього голови уряду – Віталія Масола. Однак не було реалізовано головну вимогу студентів – перевибори Верховної Ради на багатопартійній основі.

Олесь Доній так оцінює результат тих жовтневих подій: «Кінець 1990 і 1991 роки – це був невеликий проміжок часу після студентської перемоги. Стара номенклатура була розгублена, а суспільство прагнуло змін. Це був шанс для України здійснити, завдяки студентській „оксамитовій революції“, комплексні політичні, соціальні та економічні реформи і піти шляхом країн Центральної та Східної Європи, де аналогічні „оксамитові революції“ відбулися всього роком раніше. Але Україна не використала свій шанс, бо її політична контреліта не „доросла“ на той момент до студентських вимог».

9 жовтня 1892 р. у селі Човниця на Волині народився математик та громадський діяч Михайло Кравчук (1892–1942).

Завдяки його розробкам американський вчений Джон Атанасов створив перший у світі комп'ютер. «Жодне явище у створенні математичної науки в Україні не сталося без його участі: перші українські школи, перші курси, перші університети, українська математична термінологія та наукова мова – все це творилося за активної уча-

сти Михайла Кравчука» (з характеристики на звання академіка). 1929 року понад 100 організацій запропонували його кандидатуру у дійсні члени Всеукраїнської академії наук. Невдовзі він став наймолодшим академіком.

17 жовтня 1937 р. у м. Каліш (Польща) помер Гаврило Базильський (1880–1937), генерал-хорунжий армії Української Народної Республіки.

Командував ротою під час Першої світової війни, відзначався героїзмом і мужністю. Як згадував Варфоломій Євтимович, «на фронті він був знаний з того, що під час бою його можна було знайти тільки на передовій лінії – під ворожими кулями, перед якими він ніколи не бив поклонів. Поле бою залишав

останнім». 3 червня 1919 року – начальник 8-ї Запорізької дивізії. Звільняв Правобережжя і Київ від більшовиків. Відзначився в боях за Київ, під Проскуровом (сучасний Хмельницький) та Вінницею, на денікінському фронті. 3 5 жовтня 1920 року – генерал-хорунжий. Наказував битися до останнього набою і до останнього вірив у перемогу. Після поразки національно-визвольних змагань інтернований у Польщі. Співзасновник Українського військово-історичного товариства в Каліші. Опікувався українськими військовими цвинтарями.

31 жовтня 1883 р. у місті Токмак на Запоріжжі народився Марко Безручко (1883–1944), генерал-хорунжий Армії Української Народної Республіки.

Під час польсько-радянської війни 1920 року полковник Безручко сформував 6-ту Січову стрілецьку дивізію, якою потім командував в її спільному з польським військом наступі на Київ. Коли більшовицькі війська пішли в контрнаступ влітку 1920-го, то Марко Безручко на чолі 6-ї Січової стрілецької дивізії очолив один із важливих напрямків боротьби, зокрема – відстояв Замостя.

Ось як це описав генерал-хорунжий Армії УНР Олександр Удовиченко: «В Замостю у старій фортеці в той час опинилися частини 6-ї української Січової дивізії в команді генштабу полк. Безручка, яких направляли з фронту III польської армії на з'єднання з Українською Армією на Дністрі. Крім вищезгаданої 6-ї дивізії, в склад залоги Замостя ще увійшов 31-й польський полк та 2 етапових куріні. Всього – 3200 багнетів, 200 шабель, 12 гармат та 3 бронепотяги. Комендантом залоги був полк. Безручко.

29 серпня Буденний (Семен Будьонний) зсаджує своїх кіннотчиків з коней та після гарматної підготовки веде їх на штурм фортеці, яка являла собою мале містечко, обведене старим муром. Атаки буденновців із сходу було відбито, з великими втратами для них. Ранком 30 серпня Буденний оточив Замостя та повів наступ з усіх боків. Залога Замостя уперто боронилася, але з заходу буденновцям пощастило дійти до дротяних перешкод і знищити їх та майже увірватись в Замостя.

Однак остання резерва – українська сотня, контратакою відкинула ворога за дрти. Біля 70 ворожих гармат розвинули пекельний вогонь, на який обережно (зберігаючи набої), але влучно, відповідали 12 українських гармат. І ця атака для армії Буденного скінчилася неуспішно... Штурм Замостя, під яким Буденний поніс великі втрати, остаточно зламав йому зуби й ослабив його. Він не в силах був продовжувати свій рейд до Варшави».

За успішну військову операцію полковники Марко Безручко і його заступник Всеволод Змієнко 5 жовтня 1920-го одержали звання генерал-хорунжих. Цього ж року Марко Безручко був призначений начальником штабу Армії УНР і керівником військової місії УНР у Варшаві. Був військовим міністром Уряду УНР на еміграції та членом Вищої Військової Ради УНР. Протягом 1931–1935 років – голова Українського воєнно-історичного товариства у Варшаві. Працював редактором військово-історичного мемуарного збірника «За Державу». Автор книги «Українські Січові Стрільці на службі Батьківщині».

ОГОЛОШЕННЯ

Хто такі українці з Польщі? Яка їхня історія і доля? Яка їхня ідентичність та що її формувало в період Польської Народної Республіки і формує досі? Які виклики ставить перед ними нинішня політична ситуація в Польщі? Який їхній внесок у розбудову демократичної Польщі? Зрештою, що для них Україна?

Книга «Сплетення. Розмови про українців із Польщі з Петром Тимою» несе відповіді на ці та багато інших запитань. «Книжка створена з турботи про те, щоб, відповідно до близького мені етосу, який сповідував

Яцек Куронь, після 1989 року українки та українці з Польщі сприймалися і визнавались як повноправні громадянки та громадяни, а їхні драматичні історії від II Речі Посполитої, ПНР та III Речі Посполитої, до того, як вона була також частиною польської історії», – каже Іза Хруслінська, авторка книги.

Ціна 1 примірника з висилкою поштою **50,00 зл.**

Замовлення просимо надсилати на адресу ТОВ «Тирса»:

TYRSA Sp. z o.o., ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

email: tyrsa@hot.pl тел. +48 [22] 679 95 47

або вплачуючи рівновартість кількості замовлених примірників на банківський рахунок: **TYRSA Sp. z o.o., Warszawa Nr 95 1160 2202 0000 0000 3170 4029**

чи поштовим переказом, з позначенням, скільки примірників замовляється.

Борис ЛЕМКІВСКИЙ

Фото з сайту pecuch.art.pl

Вчыйме ся од Пецуха

Григория Пецуха не є юж серед нас, а фурт можеме ся од Нього вчити. Не лем різбами, але и цілым животом вказує на Боже правило – человек сотворений єст до діяня. Бєсїдує, же творит нас не тото што іме, сами себе твориме, бо полну владу на сесе дал нам Бог, человек єст сотворителем свого живота.

Мож повісти, же творїня різбяря Григория Пецуха зачало ся так: *В войну в 1944 році недалеко Гамбурґа, де-м был на примусовых роботах, з грушкового дерева вирізбыл єм коника з вершником. То был мій перший автопортрет. По войні, кєд щасливі вернул єм з тым коником до рідной Фльоринки, раджено мі, жебым пішол деси до школы різбярской, але нихто не знал, де находит ся така школа. Раз пришол до нашої хыжы сусїд и вздрївши мої різбы, повіл: «Перед войном был єм при войску в Закопанім, там віділ єм чуда вирізблены з дерева – мусиш їхати до Закопаного». Втішыла мня сеса вістка, зразу написал єм лист до Закопаного на адрес: «Закопане – Магістрат» не подаючи жадной улици, бо-м єй не знал. На моє щесьця отримал єм з Магістрату – од Керовника Реферату Культуры – адрес Школы Різбярской в Закопанім. В році 1946 написал єм подання до тойже Школы, одписано мі, же можу приїхати на вступный іспит зо Свідокством закінчєня Школы Підставової. 1 вересня 1946 рока стоял єм перед Школом Промислу Деревяного на улици Крупувкі нр 8. Перед Школом не было таких дерев як гнеска, лем плыл собі потічок з чистом водом. Гмыл єм ся в нїм и з коником під пазухом пішол єн на іспит. З великом радїстьом прийняв єм вістку же-м здал и прийнятий єм до «Державной Гїмназії Різбы – Школы Промислу Деревяного в Закопанім» (Слова Григория Пецуха наводжу за: Zofia Pecuch, Grzegorz Pecuch – *Moja droga**

Автопортрет

«Приязнь»

«Корова»

do szkoły rzeźbiarskiej w Zakopanem zob: pecuch.art.pl/biografia/szkola [Доступ: 28.07.2023 р.].

Григорий Пецух не нарікал, не сїдїл з заложеныма руками, ишол за голосом серця и сам різбил своє жытя. Война набороздила, але не змінила русла жытя молодого Руснака. Завдякы фльоринчанським Студитам закінчыл в Уневі товдышню шїстлїтню Школу Підставову (звану «Повшєхном») и 1 вересня 1939 рока поступити мал до львівської Гїмназії. Початок II Сьвітової війны на кілька років сповільнил шлях його жытевого розвитку. Сьвідокство отримане в Уневі отворило перед Пецухом двєрі Державной Гїмназії Різбы – Школы Промислу Деревяного в Закопанім.

Адже не нарічме, же жытя маме такє якє маме, далеко нам до того, што пережыл молодий Григорий Пецух, нам чужы сут бєстияльства войны и невільнича робота в чужім краю, для Григория вшытко тото было хлїбом насущным. З великом бідом, ограбуваний, споневіраный вернул до рідного села и кєд лем сьвіт перестал кыпіти зьвірством войны, молодий Пецух зас терпєливї різбил свій жытїовий шлях. Пішол до Закопаного до школы, котра могла му помочы стати різбяром. Нам тіж треба познати самих себе, знати чого хочєме в жытїу и фурт гу тому стрїмити. Адже не сїдме дома и не нарічме, же жытя маме нецікаве, а часом и паскудне. Можє так як Пецух, зыйти з дороги, котра мамит великим кєлчыком, а піти за голосом серця. Згадаймє слова молодого Григория: *Зразу-м подумал: Раны Боскы! Цїле жытя стругати памятки! (...) Можна было жыти. Кєд хотїл спустати умову на три рокы, товды-м втюк* (Katarzyna Chruździmska-Uhera *Rytmy natury. O życiu i rzeźbiarstwie Grzegorza Pecucha (1923-2008)* Warszawa-Zakopane 2022, с. 46.). Пецух не глядал великих грошы, а свого місця на землі, в котрім добрі бы ся чул и міг жыти по свойому, адже ком-фортні.

З Пецухом стрїнеме ся юж лем за посередництвом того, што по собі

лишыл. Вартат вертати до його думок, не лем до різб, котры трафили аджи до поезії Юрія Гарасимовича (в прекрасным и змістовно глибоким вершу: *U rzeźbiarza Pecucha na Kasprysiach w Zakopanem*, находячий ся в томику: *Budowanie lasu*, PIW 1965). Закопане и Новий Санч ушанували того рока памят великого Лемка, на жаль, выставки творів Григория Пецуха юж ся завершили, але все мож ся з нима зыйти на інтернетові сторони. Дякы Григорию Пецуху знаме, же заложила ей його жена: *В добрім здоровлю дожил єм такого ювілею завдяки моїй жені Зофії, молодшій о вісімнадцет років [...] Она барз мі помагат, автом всядываль мя возит и аджи заложила мі сторону інтернетову* (Chrudzimska-Uhera, 2022, с. 133.).

Найдете ей, кед підете за тым мотузком (лінком): <https://www.pecuch.art.pl/>. Вартат на ню гвойти, без значыня єст, як дуже знате о Григорию Пецуху, часу ей посвяченого не пожалуєте. В галерії стрінете Його різбы, таку їх кількіст не найдете на жадній выставі.

Од Григория Пецуха нікому най не буде стыдно ся вчыти, прецін аджи його професор, кед: *Свої дипломовы різбы (Бандуристу, Кукуридзю, Лемка и Жытя) в червци 1956 р. Пецух перевюз потягом з Закопаного до Варшавы. Кед показал їх Марянови Внукови, тот повіл, потераючи бороду: – «Може треба різбити так як Пецух?»* (Chrudzimska-Uhera, 2022, с. 83.). ●

«Мати Божя»

«Святий Юрій»

«Король лісу»

«У неділю»

«Весілля»

«Коник»

- Ювілейна проща до Риму з нагоди 400-ліття мученицької смерті св. Йосафата Кунцевича відбудеться з 18 до 27 жовтня ц. р.
Детальна інформація: о. Артур Маслей, тел. +48 602 452 589 або e-mail arturmaslej@wp.pl

ВІДІЙШЛИ

*«За кожною досягнутою метою
прихована нова подорож»*
Мати Тереза

З глибоким болем і сумом висловлюємо Тобі,
Аню, та Твоїй родині
слова співчуття у зв'язку зі смертю Батька

бл. пам. Івана Гаврильчака

Батько, уродженець с. Ставиша, передав вам свою любов до всього, що є рідним і дорогим у житті – любов до рідної мови і землі. Лемківщина дала Йому свою красу і силу, яку передав вам, щоб вистояти попри все.

Пішла з життя найдорожча та найрідніша для вас людина. Тяжко пережити таку втрату.

Сьогодні, у цей важкий для вас час, ми разом з вами схилиємо голови у скорботі.

Вічна Йому пам'ять!

Товариство IV Загальноосвітнього ліцею в Лігниці

21 вересня на 76-му році життя помер

Олександр Кліш

Народився 27 березня 1947 року в Радаві (Ярославський повіт). Проживав у Банях-Мазурських і Будрах на Мазурах.

Дочки дякують за багатолюдне останнє прощання з батьком.

Ми засмучені тим, що наша виселенська громада убожіє.

3 живих на 87-му році життя відійшов уродженець Ставиші на Лемківщині

бл. пам. ІВАН ГАВРИЛЬЧАК

який у доросле життя входив у Шпротаві на західних землях Польщі, де і закінчив свій земний шлях. Був діяльним як у структурах УСКТ, так і ОУП.

З приводу смерті Батька єднаємося з

Анною Гаврильчак-Маланчак

колишньою директоркою нашої лігницької школи, яка є зі своєю родиною у жалобі.

Об'єднання українців у Польщі

Передплата «Нашого слова» на 2023 рік

ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	5,00 зл + поштові оплати	104,00 зл	208,00 зл	416,00 зл
3 примірники і більше (ціна одного примірника)	5,00 зл без поштових оплат	65,00 зл	130,00 зл	260,00 зл
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	5,00 зл + поштові оплати	118,00 зл	236,00 зл	472,00 зл
10 примірників і більше (ціна одного примірника)	5,00 зл без поштових оплат	65,00 зл	130,00 зл	260,00 зл

ЄВРОПА + УКРАЇНА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
395,00 зл	790,00 зл
95,00 євро	190,00 євро

КАНАДА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
395,00 зл	790,00 зл
145,00 дол КАНАД.	290,00 дол КАНАД.

США, АВСТРАЛІЯ

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
395,00 зл	790,00 зл
113,00 дол США	225,00 дол США

Прощання з нашим приятелем Стефаном

9 серпня 2023 року в Ольштині на 91-му році життя відійшов у вічність

Стефан Чебеняк

народжений в селі Улюч над Сяном в 1947 році. В межах акції «Вісла» був виселений на західні землі Польщі, де його родичам виділили хату. Стефан, як молодий хлопець, не довго сидів в хаті, а пішов здобувати освіту. Нелегко було нашим дітям здобувати освіту, але Стефан був впертий і здобув середню освіту, а пізніше вищу докторську, і ще іншим помагав. Він був дуже релігійний, дбав про наші церкви, був членом нашого улюцького празника і щороку приїздив на празник. Коли вже здоров'я йому не дозволяло, то я йому вислав знімки з празника. Багато ми говорили телефоном і переживали за Україну. Він до мене говорив: «Славку, Україна є і буде відбудована, дай Боже». Кінчаючи нашу розмову, завжди ми говорили: «Зіставай з Богом і до наступної розмови». Якої вже з ним не буде.

Бувший сусід-улючанин Ярослав Холявка з родиною з Сянока

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny:** zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuczenko, redaktorzy – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniński (Gładyszów). **Wydawca:** Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo” **Druk:** Drukarnia „Efekt”. Nakład 2100 egz. Pismo dofinansowane ze środków budżetu państwa Związku Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.

Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,

Konto bankowe dla wpłat w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.: Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Statki wyrażają точку zoru autorów i nie mogą być utożsamiane z oficjalną pozycją Ministra wewnętrznych spraw ta administracji.

UKRAÏNA!

8. FESTIWAL

FILMOWY

